Zákon o policejním vyhoštění a postrku č. 88/1871 ř. z. rovněž se o p-i zmiňuje a stanoví, že zemský fond zaplatí náklady spojené s dopravou postrkovaných osob.

Trestní soudní řád č. 119/1873 ř. z. stanoví v § 380, že — má-li se obviněný někam na voze dopraviti — jsou obce povinny opatřiti náležitou p. a mohou za ni žádati náhradu podle předpisů o p-i vydaných.

Podle požárního řádu českého č. 45/1876 z. z. č. (§ 15) jsou držitelé koní, vznikne-li požár, povinni, podle nařízení obecního úřadu nebo jeho orgánů propůjčiti koně potřebné k zapřažení do stříkaček nebo vozů s vodou, a to střídavě po sobě. Jde-li o pilný případ, může se k účelům hasení použíti i takových spřežení, která se náhodou v místě právě nalézají. Za užití koní k těmto účelům má se jejich držitelům, žádají-li o to, dáti přiměřená odměna, kterou ustanoví obecní výbor a má se jim též nahraditi škoda, kterou bez vlastního zavinění utrpěli, mohou-li takovou škodu prokázati. Obdobné ustanovení má zák. č. 35/1873 z. z. mor. a č.20/1873 z. z. slez.

Podle zák. č. 329/1921 Sb. mohou býti z usnesení obecního zastupitelstva a po předchozím schválení vyššího dohlédacího úřadu v případě potřeby naprosto nezbytné (podle prov. nař. č. 143/1922 Sb. pravidelně jen tehdy, kdyby jinak nebylo obci vůbec anebo jen s nepoměrně velkým nákladem možno provésti práce, pro které se služba požaduje) pro potřebu obce žádány služby (ruční, potahy nebo motorová vozidla). K službám potahy (motorovými vozidly) jsou povinni všichni majitelé těchto dopravních prostředků v obci podle poměru počtu potahů (motorových vozidel), které mají, nejsou-li podle zákona výslovně osvobozeni. Při službách potahy nebo motorovými vozidly musí podle vlád. nař. č. 143/1922 Sb. službou povinná osoba buď potah nebo motorové vozidlo sama obsluhovati nebo osobu k tomu způsobilou opatřiti. Ten, kdo byl k vykonávání služby vyzván, může se na svůj náklad dáti zastupovati, anebo může se peněžitou náhradou, potřebnou k sjednání schopného náhradníka, vykoupiti, a to jak ze služeb ručních, tak i ze služeb potahem nebo motorovým vozidlem; náhradní peníz se tu má vyměřiti podle průměrných mezd (cen) v obci v době provádění práce platných a nikoliv podle osobních poměrů toho, od něhož se služba požaduje. V případě nouze, na př. při živelní pohromě, nemusí býti vyčkáváno schválení vyššího dohlédacího úřadu, obec je však povinna, požadujíc tu neb onu službu, současně učiniti o tom oznámení vyššímu dohlédacímu úřadu a žádati za dodatečné schválení. Těmito ustanoveními byla zrušena dřívější ustanovení jednotlivých obecních zřízení, tuto věc upravujících, na př. § 88 obec. zříz. čes. č. 7/1866 z. z. č., § 79 obec. zříz. mor. č. 4/1864 z. z. mor. atd. (§ 57 zák. č. 329/1921 Sb. a k § 57 vlád. nař. č. 143/1922 Sb.).

Jaroslav Vorel.

Přísaha a slib.

Přísahou rozumíme slavnostní projev, při kterém se ten, kdo přísahu pronáší, dovolává Boha nebo některé jiné hodnoty náboženské, mravní či citové na důkaz toho, že něco je pravda nebo že něco je jeho opravdovým úmyslem. Přísaha má ovšem po většině vztah k víře toho, kdo přísahá, třebaže jsou známé přísahy nejen k Bohu nebo k jiným autoritám nadpozemským, nýbrž i k jiným osobám či věcem. V době novější nahrazuje se přísaha stále častěji pouhým slibem. Slib nastupuje na místo přísahy leckdy i tam, kde osoba slibující není bez náboženského založení; slib však stačí na to ukázati, že k opravdovosti toho, co má býti stvrzeno nebo jako úmysl projevováno, není třeba dokládati se něčím jiným nežli svou vlastní osobností (čestné slovo, slib na své svědomí).

Bylo již řečeno, že přísaha buď utvrzuje pravdivost toho, co je vypovídáno, anebo dotvrzuje vážnost úmyslu, který je projevován. V obou případech je účel přísahy týž, avšak právní účinky jsou zcela rozličné. Je proto třeba o přísaze a slibu pojednati v obojím směru samostatně.

I. Důležitost toho, aby před soudy a státními úřady vůbec vypovídána byla pravda, vedla již v prvních počátcích soudního zřízení k tomu, že bylo používáno na důkaz potvrzení pravdivosti výpovědí přísahy. Ovšem v dobách, kdy nadpozemským zjevům byla přikládána zázračná moc, byl také význam přísahy jiný nežli je tomu dnes. Ještě v Josefínském všeobecném soudním řádu (patent z 1. V. 1781, č. 13 sb. z. soudních), který je kodifikací obecného procesu německého a opíral se hlavně o proces římskokanonický, byla přísaha přímo

průvodním prostředkem, na jehož existenci vázán byl soudce při svém výroku. V tomto soudním řádě tkvělo rozlišování přísahy na rozhodovací, doplňovací, oceňovací, kvantitativní, diffesní, vesměs rozdíly, které dnes jsou bez jakéhokoliv právního významu. Dnešní soudní řízení při svém volném uvažování průvodů zná ovšem přísahu jako prostředek, který dodává důkazu určité váhy, avšak neoperuje s ním jako se samostatným průvodním prostředkem (Ott, Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního, díl II., 1898, str. 189; Hora, Čsl. civilní právo procesní, díl II., 1923, str. 366).

Vzhledem k důležitosti přísahy obsahují právní předpisy podrobná ustanovení o modalitách přísahy. Bývá stanoveno, že přísaha se koná před výpovědí — iuramentum promissorium (tak § 337 civ. ř. soud. pro země české a § 247 trestního řádu pro země české), anebo až po vypovědi — iuramentum assertorium (§ 310 o. s. p. — zák. čl. I z r. 1911, platného na Slovensku a v Podkarpatské Rusi a § 171 trestního řádu pro země české). Ježto vykonaná přísaha má důležité právní účinky, nepřipouštějí právní předpisy k přísaze osoby, u nichž lze předpokládati, že by přísahaly křivě a ovšem ani osoby, jež si nemohou vážnost přísahy uvědomiti (§ 336 c. ř. s., § 312 o. s. p., § 170 trestního řádu v zemích českých a § 222 trestního řádu, platného na Slovensku a Podkarpatské Rusi). Třebaže se v jednotlivostech liší předpisy, pokud jde o okruh osob, jež přísahati nemohou, jde na konec vždy o touž zásadu. U osob, které již přísahu složily, bývá od jejího opakování upuštěno a právní předpisy se spokojují tím, že příslušná osoba se na svou přísahu zvláště upozorní.

Forma přísahy nebo slibu může býti stanovena generelně pro celý právní řád neb alespoň pro určitou jeho část anebo konkrétně pouze pro určitý zákon. V zemích českých platí pro formu přísahy všeobecně zák. č. 33/1868 ř. z., při čemž pro některá náboženská vyznání jsou ustanovení specielní (na př. pro menonity — dvorský dekrét z r. 1816, pro mohamedány — dvorský dekrét z r. 1826); srov. heslo Mezikonfesní poměry, str. 589. Tento zákon byl změněn resp. doplněn zák. č. 233/1922 Sb., jímž upravena byla forma přísahy pro osoby bez vyznání. Je třeba poznamenati, že tímto zákonem byly zejména formálnosti přísahy, jež dodávaly jí zvlášť solenní ráz, působivý především na osoby menší inteligence, odstraněny. Naproti tomu o. s. p. má vlastní formu přísahy, platnou pouze pro tento zákon sám (§§ 310 a 311 zák. čl. I z r. 1911), právě tak jako trestní řád platný na Slovensku a Podk. Rusi (§ 217 zák. čl. XXXIII z r. 1896). Podobně i správní řád (nař. č. 8/1928 Sb.) má v § 58 vlastní formu slibu svědeckého.

Odepření přísahy má vážné právní účinky. Nejčastější je úprava ta, že se hledí na situaci stejně, jako tehdy, odepřena-li je výpověď sama (§ 303 o. s. p., § 58 spr. řádu). Kromě toho ovšem seslabuje při soudcovské úvaze okolnost, že přísaha byla odepřena, podstatně váhu výpovědi.

Stejný význam jako při výpovědi svědecké má přísaha v podstatě i v některých specielních případech, právními předpisy upravených, ač nelze přehlížeti, že její výkon může míti dalekosáhlejší důsledky. Tak na př. přísaha pauperitní v mezisporu o žalobní jistotu otevírá teprve žalobci (cizinci), který je nemajetný a nemůže jistotu složiti, cestu ke sporu. Zdánlivě zvláštní povahu má přísaha vyjevovací — manifestační, jejímž účelem je potvrditi, jaký je stav určitého majetku, anebo stvrditi, že majetek žádný není; sem náleží přísaha podle čl. XLII uvozovacího zákona k c. ř. s., podle § 48 a násl. exekučního řádu (na Slovensku a v Podk. Rusi podobné přísahy exekuční řád nezná), podle § 12 zák. č. 74/1901 ř. z. v řízení pozůstalostním a podle § 101 konkursního řádu č. 64/1931 Sb. Ve skutečnosti jde však i v těchto přísahách pouze o slavnostní stvrzení pravdivosti výpovědi.

Bylo již řečeno, že právní účinek vykonané přísahy jeví se všeobecně jako zesílení výpovědi přísahou potvrzené. Slavnostní forma přísahy přispívá nepochybně k tomu, že státní orgán (soud, úřad), před kterým je skládána, může při své činnosti počítati s pravděpodobností velmi značnou, že výpovědi, přísahou potvrzené, jsou ve shodě se skutečností. Má-li ovšem býti tohoto účinku zplna dosaženo, nelze vystačiti s pouhým apelem na to, že přísaha křivá vysazuje přísahajícího trestu nadpozemskému nebo vtiskuje mu — jde-li o slib — ve společnosti znamení nečestnosti, nýbrž nutno připnouti na křivou přísahu i právní důsledky. To činí právní řády všech kulturních států celkem stejným způsobem tak, že stíhají křivou přísahu jako zločin, spatřujíce v ní významné ohrožení lidského řádu. Trestní zákon, platný v zemích českých, zařaďuje křivou přísahu mezi jednání podvodná (§ 199a) a uvaluje na

pachatele těžký trest žaláře od 6 měsíců do 10 let, v případě škody velmi důležité až do 20 let, ba i doživotního (§§ 202 až 204). Obdobně počíná si i trestní zákon, platný na Slovensku a v Podk. Rusi, zák. čl. V z r. 1878, jehož § 213 a násl., kvalifikující ovšem křivou přísahu jako delikt zcela samostatné povahy, se v podstatě neodchylují od trestního zákona v zemích českých. Ač tíže provinění, jak vyplývá z deliktu křivé přísahy, je zajisté stejná, ať se křivě přísahá před soudem nebo před úřadem správním, přece jenom — zřejmě jako důsledek dřívějšího nazírání na význam soudcovské činnosti — je zločinem (na Slovensku a v Podk. Rusi podle § 214 tr. zák. někdy i přečinem) pouze křivá přísaha před soudy a pouze některými úřady jinými. Před úřady politickými lze se dopustiti pouze přestupku křivé výpovědi (čl. 10, odst. 5 zák. č. 125/1927 Sb.), který je trestán politickými úřady buď pokutou nebo trestem vězení až do 1 měsíce.

Právní účinky křivé přísahy nemohou se ovšem jeviti pouze v osobě toho, kdo křivě přísahal a u něhož mají povahu represálie za čin proti zájmům lidské společnosti, nýbrž nutně musí míti význam i pro výrok soudu neb úřadu, který je vybudován na skutkové podstatě zjišťované za pomoci křivé přísahy. Právní řád tu pomáhá institucí obnovy, která dovoluje za určitých předpokladů, mezi něž náleží právě i skutečnost křivé přísahy, provésti úřední činnost znovu, třebaže již byla dříve definitivně skončena způsobem závazným nejen pro strany, nýbrž i pro soud neb úřad. Příkladem takovéto úpravy jsou §§ 530 násl. c. ř. s. a §§ 560 násl. o. s. p., §§ 353 násl. trestního řádu pro země české, §§ 446 násl. trestného řádu platného na Slovensku a v Podk. Rusi.

II. Přísaha nebo slib, kterou projevuje ten, kdo ji vykonává, že jest jeho opravdovým úmyslem plniti to, k čemu se zavázal, je typická pro služební poměr ke státu, při čemž nejde jen o ty, kdož celou svou osobnost dávají do služeb státních, nýbrž i o ty, kdož přejímají pouze určité úkony pro státní nebo jinou veřejnou moc. Pojmově zajisté lze pokládati za zcela přirozené, kdyby i vůči soukromému zaměstnavateli sliboval nebo přísahal ten, kdo se zavazuje jemu k určitým úkonům, že je jeho pevným úmyslem převzaté povinnosti konati co nejlépe. Přece však setkáváme se v právním řádu s úpravou služební přísahy pouze vůči státnímu nebo nejvýš ještě vůči jinému veřejnoprávnímu kolektivu. Nutno to vysvětliti nejen tím, že úprava služební přísahy nebo slibu je částí úpravy služebního poměru vůbec, který je tehdy, když zaměstnavatelem je stát neb jiný nositel veřejné správy, upraven z největší části předpisy generelními, vydávanými orgány státní moci, mezi něž náleží především i zákonodárce, nýbrž i tím, že přísaha u služebního poměru ke státu má svůj zvláštní význam. U státního kolektiva chybí totiž obdoba se zaměstnavatelem — fysickou osobou nebo soukromou společností, u nichž lze vždy konstatovati, kde končí odpovědnost na straně zaměstnavatelově a až kam sahá možnost kontroly zaměstnancova výkonu. U služebního poměru ke státu je však nutné počítati vždy alespoň do jisté míry s tím, že služební úkony budou z vlastní iniciativy zaměstnancovy konány řádně, neboť kontrola může býti vykonávána jedině osobami, jichž poměr ke státu je upraven v podstatě stejně (na rozdíly rázu právního zde nepřijde) jako je tomu u toho, kdo má býti kontrolován. Přísaha nebo slib má pak právě zvláště důrazně upozorniti toho, kdo se k úkonům pro stát zavazuje, že je povinen svým závazkům řádně a z vlastní snahy bez přímé kontroly a odpovědnosti státu dostáti.

Vzhledem k tomu, jak intensivně zmocňuje se každého příslušníka branné moci státní výsost, přikládá se zvláštní význam přísaze vojska (zák. č. 169/1919 Sb.). Branné předpisy (č. 141/1927 Sb.) upozorňují ve svých §§ 47 a 99 výslovně, že zařadění do branné moci (odvedení) má účinky vykonané vojenské přísahy, takže v určitých relacích odnímají se zařadění řádným soudům a jsou podrobeni soudnictví vojenskému. Zde jsou tudíž právní účinky přísahy dalekosáhlé; projevuje se tu významně posice, kterou platný právní řád vojenství poskytuje.

U závazků k jiným úkonům pro stát jsou právní účinky přísahy nebo slibu upraveny různě, aniž lze vždy zjistiti, proč jednotlivé předpisy, jichž účel je v podstatě týž, připínají na tutéž (v podstatě) skutkovou podstatu zcela rozličné právní důsledky.

President republiky skládá na př. podle § 65 úst. list. před Národním shromážděním slib, že bude dbáti blaha republiky i lidu a šetřiti ústavních a jiných zákonů, při čemž volební období (7 let) počítá se ode dne, kdy nově zvolený president vykoná slib (§ 58 úst. list.) a rovněž teprve složením

tohoto slibu pozbývá člen Národního shromáždění nebo člen vlády své dosavadní funkce (§ 10 zák. č. 161/1920 Sb.); funkcí presidentských ujímá se ihned po volbě. Podobně i členové vlády — ministři skládají příslušný slib podle § 73 úst. list. do rukou presidenta republiky, aniž lze předpokládati, že by složení slibu bylo předpokladem pro vykonávání úředních funkcí (Weyr, Soustava čsl. práva státního, vyd. 2., str. 292 soudí opačně). Naproti tomu členové Národního shromáždění skládají podle § 22 úst. list. slib již v první schůzi sněmovny, z čehož lze souditi, že bez slibu nemohli by svůj mandát vykonávati. Tento názor je potvrzován posl. větou odst. 3., § 22, podle něhož odepření slibu nebo slib s výhradou má přímo v zápětí ztrátu mandátu. Podobná ustanovení jako § 22 úst. list. o členech Národního shromáždění má i zákon o volbách do zemských a okresních zastupitelstev č. 330/1920 Sb. ve znění zák. č. 126/1927 Sb. (§ 53 — zemské zastupitelstvo, § 71 — okresní zastupitelstvo). Právní účinky jsou tu ještě zostřeny potud, že zemské (okresní) zastupitelstvo je ustanoveno teprve tehdy, jestliže alespoň ⅔ členů složily slib.

Žádné právní účinky neváže výslovně na event. nevykonání přísahy nebo slibu na př. zákon o správním soudnictví (č. 158/1920 Sb. — zákon není ovšem v platnosti) pro přísedící soudu — § 14, ani zákon o úpravě správy školství č. 292/1920 Sb. pro členy župní rady školní — § 16, ani zákon o volebním soudě č. 125/1920 Sb. pro přísedící soudu — § 6, pochybnosti by mohly snad vzniknouti u členů a předsedy ústavního soudu (§ 2 zák. č. 162/1920 Sb.). Sotva lze však míti všeobecně za to, že by nevykonání přísahy nebo slibu mělo ten právní důsledek, že by funkce nebyla řádně vykonávána, takže by mohl býti tento nedostatek v konkretním případě namítán stranou, neboť zdá se spíše, že jest tímto předpisem uložena pouze povinnost orgánu, vůči němuž se přísaha nebo slib skládá, nepřipustiti toho, kdo přísahu nebo slib nevykonal, k výkonu funkce.

U služebního poměru státně-zaměstnaneckého má přísaha nebo slib zcela mimořádný význam, neboť složením přísahy resp. slibu prohlašuje státní zaměstnanec slavnostně, že odevzdává celou svou osobnost do služeb státu, aniž však má vykonání přísahy konstitutivní význam pro vznik služebního poměru (tak i Hatschek, Lehrbuch des deutschen und preußischen Verwaltungsrechts, vyd. 5., str. 310, naproti tomu O. Mayer, Deutsches Verwaltungsrecht, vyd. 3., díl II., str. 137, přikládá přísaze zvláštní právní relevanci). Nelze také tvrditi, že by vykonání přísahy nebo slibu bylo charakteristikon služebního poměru rázu veřejnoprávního, který jest právě pro státní zaměstnanectvo nejtypičtější. Služební pragmatika pro státní úředníky (č. 15/1914 ř. z.) věnuje služební přísaze zvláštní paragraf (12) a dokumentuje tak dobře, jaký význam se přísaze, nazývané „služební", přikládá. Není také bez zajímavosti, že služební pragmatika rozlišuje mezi přísahou, kterou skládají úředníci při vstupu do poměru definitivního, a slibem, který vykonávají zatímně ustanovení úředníci a praktikanti. Je tu zřejmé, že se vidí mezi p-ou a s-em rozdíl graduelní v tom směru, že přísaha je řaděna svou důležitostí výše. Právní účinky nejsou však na toto rozeznávání žádné připojeny. Forma přísahy je dnes dána nař. č. 101/1918 Sb., kdežto slib prozatímních zaměstnanců nař. č. 179/1919 Sb. Přísahu nebo slib skládají ovšem zaměstnanci státní v nejrůznějších služebních poměrech, nejen ti, kdož jsou podrobeni služební pragmatice, tak na př. zaměstnanci v pomocné kancelářské službě, § 10 nař. č. 113/1926 Sb., a ovšem i zaměstnanci státních drah, jichž služební poměr je rovněž soukromoprávní, § 1 nař. č. 15/1927 Sb. (forma slibu prozatímních zřízenců čsl. státních drah podle § 13 služ. řádu byla ku podivu upravena zvláštním nař. č. 178/1919 Sb.).

Přísaha nebo slib státního zaměstnance má ovšem vztah pouze k určitému státu. Státní zaměstnanec se přísahou nebo slibem zavazuje k věrnosti a loyalitě. Je proto pochopitelné, že při základní změně státoprávních poměrů nepokládá se dříve vykonaná přísaha nebo slib za skutečnou záruku řádného plnění povinností úředních, i když právní řád zůstává ve svém celku nezměněn. Také po vzniku Čsl. republiky, třebaže recipovány byly zák. č. 11/1918 Sb. právní řády dříve rakouský a uherský, nespokojil se nový stát tím, že státní zaměstnanci již skládali přísahu dříve při vstupu do služeb státu rakouského a uherského. Služební poměr státních zaměstnanců rakouských a uherských byl pokládán za individualisovaný příslušným státním subjektem, pročež při změně státního subjektu nebyl tento služební poměr ipso iure změněn v poměr ke státu novému. Toto nazírání právního řádu, jak se pro-

jevilo v řadě právních předpisů, utvrdily v soustavné judikatuře i oba nejvyšší soudní tribunály. (Srov. na př. rozhodnutí nejv. soudu Vážný civ. 2491 a 3445 a nálezy n. s. s. Boh. adm. 1625 a 2939.) Mezi tyto právní předpisy náleží především nař. č. 55/1919 Sb., které stanovilo přísahu všech státních zaměstnanců již ve službě (scilicet dřívější) ustanovených. Jasně po stránce právní vyjádřil pak situaci zák. č. 74/1919 Sb., který platí ovšem jen v zemích českých, neboť jeho platnost na Slovensku (a patrně i v Podk. Rusi) byla výslovně vyloučena. Podle tohoto zákona zůstali sice všichni trvale ustanovení státní zaměstnanci bývalého rak.-uh. mocnářství státními zaměstnanci, avšak jen tehdy, složili-li slib věrnosti Čsl. republice. Podle § 2 prov. nař. č. 154/1919 Sb. má pak nesložení slibu ztrátu místa a všech nároků, což vyslovuje (§ 4) příslušný ministr v dohodě s ministry zúčastněnými. Tímto výrokem se tedy ukončuje faktický poměr, který trval od převratu, neboť podle zákona o poměru právním nelze ani dobře mluvit.

Na Slovensku (a v Podk. Rusi) učinil stejně jasné opatření § 2 zák. č. 64/1918 Sb., který ovšem týká se nejen zaměstnanců státních, nýbrž i samosprávných a církevních hodnostářů. Slib poslušnosti, který zákon žádá, zakládá kromě toho pro státní zaměstnance jen tu situaci, že se ponechávají prozatímně ve svých úřadech s dosavadními požitky. Tento slib má na mysli § 8 zák. č. 210/1920 Sb. o prozatímní úpravě správy politické na Slovensku a § 7 nař. č. 476/1920 Sb. o Podk. Rusi. Avšak slib poslušnosti Čsl. republice nezakládal pro státní zaměstnance býv. Uherska právní situaci v tom směru, že by jejich služební poměr ke státu uherskému se jeho složením měnil ve služební poměr ke státu čsl. O své ustanovení musili teprve podle zák. č. 269/1920 Sb. zvláště žádati a jejich služební poměr stával se definitivním vůči čsl. státu teprve tehdy, bylo-li jejich žádosti vyhověno.

Byla již učiněna zmínka o tom, že zák. č. 64/1918 Sb. zasáhl svým ustanovením o slibu poslušnosti čsl. státu i církevní hodnostáře a zaměstnance samosprávné, kteří nebyli tudíž ve služebním poměru ke státu, u nichž však novému státu na loyálním plnění povinností mnoho záleželo. Obdobně se to stalo i u učitelů obecných a měšťanských škol, jichž služební poměr rovněž nebyl ve své většině poměrem státně-zaměstnaneckým. Po nař. č. 495/1919 Sb., které určilo formu slibu, stanovil zák. č. 103/1920 Sb., že učitelé, kteří nevykonají do určité doby předepsaný slib, pozbudou svých míst a všech nároků na plat i výslužné. Dnes platí o přísaze učitelstva definitivního a o slibu učitelů výpomocných a vedlejších § 9 nař. č. 162/1928 Sb.

Výjimečné postavení, které zaujímají mezi státními zaměstnanci soudcové z povolání, dochází výrazu i v úpravě jejich služební přísahy. Povinnost složiti přísahu, že budou zachovávati zákony, je totiž uložena přímo ústavní listinou — § 98. Přísaha soudců (a to i soudců laiků) je zákonnou podmínkou jejich služebního výkonu, má tudíž vykonání přísahy přímou právní relevanci, neboť soudcovské úkony bez přísahy nemohou býti rite konány. Na to nutno usuzovati z ustanovení § 32 cís. patentu č. 81/1853 ř. z., zachovaného v tomto směru v platnosti i zákonem o organisaci soudů č. 257/1896 ř. z., a platném dnes vzhledem k § 2 zák. č. 270/1920 Sb. (ve znění § 209 zák. platového č. 103/1926 Sb.) také na Slovensku a Podk. Rusi. Forma a bližší určení podmínek a předpokladů přísahy je upravena dnes zák. č. 13/1920 Sb. a prov. nař. č. 34/1920 Sb.

Vůči státním zaměstnancům, kteří jsou ve stálém služebním poměru ke státu, má stát vždy možnost použíti prostředků, jež mu poskytují předpisy, sledující účel dodržení kázně a řádného plnění povinností, aby státní zaměstnanci postupovali při výkonu svých služebních závazků tak, jak to v přísaze nebo ve slibu slavnostně prohlásili. Je tedy pochopitelné, že u těch osob, které přejímají pro stát pouze určité úkony, aniž vstupují do služebního poměru k němu, klade se na přísahu rovněž zvláště silný důraz. To platí na př. o veřejných notářích, u nichž složení přísahy je podmínkou výkonu funkce; forma je nyní upravena v nař. č. 155/1919 Sb. resp. č. 599/1919 Sb.

Advokáti nejsou sice pověřeni žádnými úkony pro stát, avšak jsou státem autorisováni k právnímu zastupování stran. Jen tím lze vysvětliti, že je předepsán pro ně zvláštní slib v § 7 zák. č. 40/1922 Sb., při čemž sluší zajisté vykládati toto ustanovení tak, že ten, kdo slib (do rukou presidenta komory) nevykoná, nemůže býti vůbec do seznamu advokátů platně zapsán.

Nebylo by účelné rozváděti dále četné příklady z právního řádu o tom, že lze pozorovati soustavnou linii v tom, že všichni, kdož mají konati úkony pro stát,

ať již přímo nebo nepřímo v tom směru, že jejich úkon je pouhým pomocným prostředkem pro státního činitele, který pak vlastní úkon předsevezme (na př. znalci, odhadci), musí složiti přísahu nebo slib před svým pověřením k obstarávání příslušných úkonů ve prospěch státu. Avšak v největší části případů není složení přísahy nebo slibu předpokladem řádného (s hlediska právního řádu platného) výkonu v tom směru, že by nevykonání přísahy přímo diskvalifikovalo právně jejich úkon. Nejčastěji má přísaha nebo slib význam pouze vnitřní pro poměr státu k dotyčnému individuu, aniž její složení nebo nesložení vrhá své reflexy na právní platnost úkonu samého. Služební pragmatika pro státní úředníky obsahuje úpravu, jež i v jiných poměrech je obvyklá.

V části I. byla učiněna zmínka o tom, jaké těžké právní následky váže právní řád na přísahu křivou. Pojmově by zajisté nebylo vyloučeno představiti si právní úpravu, podle které by porušení povinností, k jichž plnění se zavázal ten, kdo se uvolil k určitým úkonům pro stát, bylo stiháno stejně jako křivá přísaha. Prakticky ovšem není možno podobnou úpravu uskutečniti, neboť by bylo nejvýš obtížné konstatovati, kdy byla skutková podstata porušení přísahy dána. Proto je porušení povinností plniti úkony pro stát, k nimž se určitá osoba zavázala, stiháno s hlediska materielního zjištění, zda k porušení povinností došlo či ne, nikoli však s hlediska přísahy, jíž bylo dotvrzeno, že převzaté povinnosti budou řádně plněny. Působí tudíž přísaha nebo slib pouze jako morální stupňování vůle povinnosti převzaté plniti. Přes to však právní řád pokládá přísahu na plnění převzatých povinností za rovnocennou s přísahou na dotvrzení výpovědi o určitých skutečnostech před soudem nebo úřadem, neboť připouští v četných případech, aby osoba, podobnou přísahou zavázaná, byla pouze na tuto přísahu upomenuta tehdy, má-li potvrditi pravdivost své výpovědi o určitých skutečnostech. Při vědomé nepravdivosti výpovědi je pak vypovídající trestán pro křivou přísahu, jež byla vlastně vykonána na potvrzení pravosti jeho úmyslu řádně konati převzaté povinnosti.

III. Nelze přehlížeti, že s poklesem víry v nadpozemské hodnoty rázu náboženského i s poklesem morálky, jak je lze zejména v posledních desetiletích pozorovati, ztratila přísaha značně na svém významu. Pro výpovědi před soudy a státními úřady lze kromě toho vystačiti i s pouhým důraznými upozorněním, že vypovídající je povinen mluviti pravdu, pro přijímání závazků k určitým úkonům pro stát je pak beztak rozhodující okolnost, zda závazky jsou řádně plněny či ne, neboť výkon přísahy má povahu v četných případech spíše formální. Proto de lege ferenda lze spíše doporučiti, aby právní řád hleděl vystačiti bez přísahy, jejíž časté porušování, v důsledku zeslabení náboženských citů a morálních hodnot již nijak proti dřívějším dobám výjimečné, působí příkladem mravně destruktivním.

Jiří Havelka.

Přístavní pásma československá v Hamburku a Štětíně.

I. Vznik a účel čl. 363 a 364 míru versaillského.
II. Provedení.

Poslední (V.) kapitola oddílu, věnovaného plavbě v mírové smlouvě versaillské (část XII: Přístavy, vodní cesty, železnice, oddíl II.: Plavba), obsahuje pod nadpisem: „Clauses donnant a l'État Tchéco-slovaque l'usage de ports du Nord", čl. 363 a 364. Podle nich „Dans les ports de Hambourg et de Stettin, l'Allemagne donnera à bail à l'État tchéco-slovaque, pour une période de 99 ans, des espaces qui seront placés sous le régime général des zones franches et qui seront affectés au transit direct des marchandises en provenance ou à destination de cet État" (čl. 363). „La délimitation de ces espaces, leur aménagement, leur mode d'exploitation et, en général, toutes les conditions de leur utilisation, y compris le prix de leur location, seront fixés par une Commission composée de: un délégué de l'Allemagne, un délégué de l'État tchéco-slovaque et un délégué de la Grande Bretagne. Ces conditions pourront être revisées tous les dix ans dans les mêmes formes. L'Allemagne déclare par avance agréer les décisions qui seront ainsi prises" (čl. 364).

I. Vznik těchto článků lze zevrubně sledovati podle protokolů dopravní komise pařížské konference mírové (Commission du régime international des ports, voies d'eau et voies ferrées). Její druhá subkomise vypracovala k 8. III. 1919 „projet relatif aux ports placés sous un régime international". Jest to první osnova ženevského statutu o mezinárodním režimu ná-